THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
PUBLISHED BY
THE HEBREW JOURNAL
JOURNAL, PRESS, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913

די נייע צוטיילונג אין די ענגלישע ארבייטער רייען

זוען רעמזי מעקדאנעלד האט מיט א פאר חדשים צוריק רעזיגנירט פון דער "אינדעפענדענט לייבאר פארטי", האט מען גוט געזוואוסט, אז אין די רייען פון די לאבאריטען איז פארגעקומען א וויכטיגער ריס, וואס צו־טיילט די ענגלישע ארבייטער רייען אויף רעכטס און לינקס. די פרעסע איבער דער גאנצער וועלט, אין די פארשידענסטע שפראכען, האט דא־מאלסט געגוג געשריבען וועגען דעם ענין. און א געזעגענונגס־ארטיקעל צו מעקדאנעלד'ן איז דאמאלסט אויך דערשינען אין דעם אפיציעלען ארגאן פון דער אי. על. פי., דאס וואכענבלאט "ניו לידער". יענער ארטיקעל האט געהייסען "דער סוף פון א קאפיטעל". און איז געווען אונטערגעשריבען פון ערנסט אי. האנטער, א פריערדיגער רעדאקטאר פונ'ם "לידער".

זעקס און דרייסיג יאר איז מעקדאנעלד געווען א מיטגליעד אין דער פארטיי. און דער ארטיקעל איז געווען א מין איבערבליק, א סך הכול וועגען דער דאזיגער וויכטיגער צייט אין דער פארטיי. אין וועלכער "מעק" האט געשפילט אזא גרויסע ראליע. דער ארטיקעל איז געשריבען אן בי־טערקייט. פארקערט נאך מיט לויב־געזאנג. און אין אים ווערט דערציילט, אז נאך אין 1924, נאך דער ערשטער פארמירונג פון דער ארבייטער רע־גיערונג, האט מען געפילט אז עס קומט צו א ברוך אין די רייען, ווען די אי. על. פי. האט אנגענומען אלס איר אפיציעלע לאזונג "סאציאליזם אין אונזערע צייטען". א זאך, וואס איז אין יענעם ארטיקעל דערקלערט גע־ווארען איז פרעמד מעקדאנעלד'ס מיינונגען און שטימונג.

און אט איז אין בירמינגהעם פארגעקומען דער צוזאמענפאר פון דער אי. על. פי. און די לאזונג פון "סאציאליזם אין אונזערע טעג" האט אפי־ציעל פארענדיגט די פאנאנדערטיילונג פון די ארבייטער רייען אין רעכטס און לינקס. אין פארלאמענט האבען עס די לינקע מיטגלידער שוין לאנג באוויזען. און יעצט האט דער צוזאמענפאר געגעבען זיין אפיציעלע סאנק־ציע דער אזוי־גערופענער רעבעלען־טאקטיק פון די מעקסטאניסטען. און דזשאן מעקסטאן איז ווידער־דערוויילט געווארען אלס פרעזידענט פון דער פארטיי. די לייבאר רעגיערונג דערנענטערט זיך אלץ מער צו די ליבעראלען. איז געווען די הערשענדע מיינונג אויפ'ן צוזאמענפאר, און דאריבער קוקט אויף זיך די אי. על. פי. גרופע ווי די איינציגע ווירקליכע ארבייטער פארטרעטונג. אזא ארויסגעוויזענע טענדענץ צייכענט שארף אן די צוטיי־לונגס ליניע אין די רייען פון דער ארבייטער פארטרעטערשאפט. און נאך אזא שטימונג, מעג נאך נאמינעל הערשען איין פאראייניגטע ארבייטער רעפרעזענטאנץ אין ענגלישע פארלאמענט. אין דער ווירקליכקייט אבער זענען שוין פאראן צוויי, די מאיאריטעט געפירט פון רעמזי מעקדאנעלד, און די לינקע מינאריטעט געפירט פון דזשאן מעקסטאן.

די דיסקוסיע ארום דער מענש־מאלפע טעאריע

דער טענעסי עוואלוציאנס פראצעס, וועלכער איז אין זיין צייט פאר־ענדיגט געווארען מיט דעם, אז די עוואלוציאנס־לערע בלייבט א טריפה זאך אין דעם שטאט טענעסי. האט אבער נים פארענדיגט די דעבאטע ארום דער זאך. באזונדערס יענעם טייל פון דער עוואלוציאנס־טעאריע, וועלכע לערנט אז דער מענש און די מאלפע שטאמען פון איין מין, און אז זייער יחוס איז איינער און דער זעלבער. עס איז פאראן א גענוג גרויסע ליטעראַ־טור וועגען דער פראגע. צי דער מענש שטאמט אפ פון דער מאלפע אדער נים. דאך איז עס נאך אלץ א פראגע פאר דער אמעריקאנער צייטונג און "מענעזין" צו באשעפטיגען זיך מיט דעם, און עס גייט נים אוועק די וואך, אז מיר זאלען נים הערען קיין נייע מיינונג ארויסגעזאגט וועגען דער דאָ־זיגער פראגע. אזוי איז אויך די טעג פארעפענטליכט געווארען א מיינונג פון דר. הענרי פעירפעלד אסבארן, פרעזידענט פונ'ם "אמעריקען מוזיאום אוו נעטשורעל היסטארי". און דער דאזיגער יעצט אפגעגעבען בען פיעל פלאץ אין דער פרעסע.

דר. אסבארן לייקענט איינגאנצען אפ די טעאריע אז דער מענש שטאמט אדער האט זיך אנטוויקעלט פון דער מאלפע. ער לייקענט אויך אפ די טעאריע אז דער מענש און די מאלפע זענען צוויי באזונדערע צוויינגען פון דער זעלבער משפחה. און כאטש ער נעמט זיך דערווייל נים אונטער צו באווייזען ווי אזוי דער מענש איז געקומען אויף דער וועלט, איז ער אבער זיכער און ער האט באוויזיז, אז דער מענש און די מאלפע האבען קיין שייכות נים צווישען זיך.

לויט זיין טעאריע, צו וועלכער ער האט זיך דערטראכט אויף דעם סמך פון די ביז איצטיגע דערגרייכונגען אין דער וויסענשאפט, קומט ער צו דער איבערצייגונג, אז נאך מיט זעכצען מיליאן יאר צוריק, ווען די ערד אונזערע איז נאך געווען נידריג, באדעקט מיט וועלדער און זומפען — אין דער צייט ווען די ערד האט זיך געגומען הויבען אלץ העכער און העכער — ווען עס איז פארגעקומען דער גרויסער קאמף צווישען וואסער און ערד — האט שוין דאן עקזיסטירט א לאנג־פוסיגע האלב־גלייכע באשעפעניש וואס האט ארומגעוואנדערט אויף דער ערד. ווען אין געפאר, האט דיזע באשעפע־ניש זיך לייכט געקענט ארויפבאפען אויף א בוים און זיך דארט געפילט גאנץ געשיצט און זיכער. דיזע באשעפעניש איז אבער פאר קיין פאל נים געווען קיין מאלפע; זי האט זיך נים געקאנט וויגען מיט איהרע פאדערשטע פיס פון איין צווייג צום צווייטען, פון איין בוים צום צווייטען, ווי דאס טוט די מאלפע. זי האט שוין פארמאגט א מענשליכען גראבען אויף איר האנט און נים קיין מאלפעשען פינגער. זי האט שוין אפילו דאן פארמאגט א מוח וואס האט געקענט טראכטען און דיינקען און פלאנעווען און נים אפילו זיי היינטיגע מאלפעס, וועמעס מוח איז נאך זעהר ווייט הינטער־שטעלינג.

אט די דאזיגע באשעפעניש האט שוין דאן זיך אויסגעלערענט ווי ארומצוגעהן מיט א שטעקען, ווי אזוי צו ווארפען שטיינער אויף א שונא אדער אויף א קרבן און האט זיך שוין דאן אויסגעלערענט ווי אזוי צו באנו־עען זיך מיט פליש אלס שפייז. אנשטאט ווילדע גראזען און פרוכטען.

דר. אסבארן ברענגט א רייע באוויזיז צו באשטעטיגען זיין טעאריע, אבער נים דא איז דער פלאץ צו אנאליזירען די דאזיגע באוויזיז. און וויי דער איז דאס א זאך פאר ספעציאליסטען וועגען דער דאָ־זיגער פראגע. אזוי איז אויך די טעג פארעפענטליכט געווארען א מיינונג פון דר. הענרי פעירפעלד אסבארן, פרעזידענט פונ'ם "אמעריקען מוזיאום אוו נעטשורעל היסטארי". און דער דאזיגער יעצט אפגעגעבען בען פיעל פלאץ אין דער פרעסע.

אין די נעקסטע פאר מאנאטען וועט די אריסטאקראטישע געזעלשאפט זיין גאר שטארק פארנומען. מיליאנערען וועלען זיך אויספוצען אין זייערע קאסטבארסטע קליידער און וועלען מיט זייער גאנצען פראכט און גלאנץ ארויספאהרען צו די רעיס־טרעקס. די מיליאנערען וועלען זי־צען אין זייערע שעהן־דעקאריערטע באק־סעס פון די ספארט אדעגאס און וועלען שעפען נחת דערפון וואס דער גרויסער המון אפלאדירט זייערע פערדלאך וואס ווילען אריבעריאגען איינער דעם צווייטען כדי צו געווינען די קרוין פאר דעם איי־גענטימער.

דער ספארט מיט פערדלאך אין אמע־ריקא איז א ספארט וואס בלויז מיליא־נערען קענען זיך פארגינען. צווישען די איינענטימער פון די קאסטבארסטע פערד־לאך געפינען זיך טאקי אזעלכע מיליאנע־רען ווי הערי פעין ווייטני, הערי סינקלעיר, דזשאזעף ווייד־ענער, וואלטער דזשעפארדס וועמעס פערד האט נים לאנג צוריק גע־וואונען א פרייז פון 120 טויזענט דאלאר, מרס. פעין ווייטני, סעמועל ריד, דזשאהן ד. הערטיי און פיעלע אנדערע מיליאנערען. זיי גיבען אויס א יאהר שווערע מיליאנען נים נאר צו קריגען דאס בעסטע פערדעל, נור אויך א גאנצען מאיאנטעק צו הארע־ווען די פערדלאך און זיי מאכען וואס פלינקער.

ווען די רייסעס הויבען זיך אן אין סאראטאגא ספרינגס איז דארט פארהא־מעלט די סאמע סמעטענע פון אמעריקא. די מיליאנערען קומען אהין נים נאר ביי־צואוואוינען די רייסעס, נאר אויך צו באר־ייהמען זיך מיט זייערע פערדלאך וואס ווערען געווייזען ביי אן אויסשטעלונג לכבוד די רייסעס. קיין גרעסערער געמב־ליגונג פלאץ ווי די רעיס־טרעקס פון סאראַ־טאגא, איז זאגט מען, ניטא אויף דער גאנצער וועלט, ווייל דארט ווערען פאר־שפיעלט און געוואונען הונדערטע מיליא־נען. א פארמעגען מיט וועלכען מען וואלט געקאנט אויפבויען גאנצע שטעדט. אמאל פאסירט, אז דער איינגענטימער פון א פערד וואס באטייליגט זיך אין די ריי־סעס, וועלכער האט איינגעבראכט עס־ליכע טויזענט דאלאר, ווערט א מיליאנער אין א פיערטעל שטונדע צייט און אמאל איז עס פונקט פארקעהרט: דער איינגע־טימער וואס האט זיך געלאזט קאסטען א פארמעגען, פארלירט עס אינגאנצען.

איינער פון די באריהמטסטע פערד אויף דיזען געביעט איז "מען אָ וואר". די געשיכטע וועגען דיזען פערד איז כמעט א לעגענדארישע. מיט עטליכע יאהר צוריק, ווען א מיליאנער האט איהם ארויס־געבראכט קיין סאראטאגא, האט זיך קיין־נער אויף איהם נים געוואלט אומקוקען. און מען האט פארקויפט אין אוקשען פאר אזא קליינער סומע ווי פינף טויזענט דאָ־לאר. ער איז אפגעפיהרט געווארען אויף א פענסילוויניער פארם, וואו מען האט איהם א יאהר צייט געלערענט די חכמה פון לויפען שנעל. און ווען ער האט זיך באוויזען אויף דער ארענא. איז ער ארויס־געקומען דער זיעגער אין דעם געלאף. אזוי איז "מען אָ וואר" געווארען וואס אמאל אלץ מעהר באריהמט. ער האט זיך איי־גענטימער אריינגעבראכט שווערע מיליא־נען און איצט ווען ער לויפט שוין נים מעהר פארקויפען זיך זיינע "זיהן און טעכטער" (און ער האט א גרויסע משפחה) פאר די העכסטע זייטען און מאנכע פון זיי זיינען איצט צווישען די־גרעסטע געווי־נער אויף די רייס־טרעקס.

דער דורכשניטליכער שטאל וואס א מיליאנער פארמאגט באשטעהט פון 20 ביז 40 פערד. פון אלערליי פארטען און אום צו קאנען זיך איינארדנען אזא "פערד משפחה", דארף מען זיך לאזען קאסטען אמווענינסטענס 150.000 דאלאר. סטאטיסטיקער האבען אויסגערעכענט אז עס קאסט זיבען און א האלב דאלאר א טאג אויסצוהאלטען א פערד. די זייטיגע אויסגאבען פון א שטאל פון עס הארעווען זיך 20 פערד, באטרעפען פופציג טויזענט דאלאר א יאהר און אמאל נאך מעהר. צו די פערד הארף מען אבער האבען א ריי־טער ווייל דעם מיליאנער שטעהט דאך נים אן ארויסצוריטען אויף זיין פערדעל ביי א וועט־גלאף. אזא רייטער קריגט פון 10 טויזענט ביז 16 טויזענט דאלאר א יאהר. אבער נים אלע שטאלען האבען בלויז 20 פערד. עס איז געווען א צייט ווען אין די מיליאנערסקע וויטני שטאלען האבען זיך געפונען פון 75 ביז 200 פערד. דער באריהמטער אויל מאגנאט, הערי סינקלעיר, האט מיט א יאהר צוריק גע־האט 210 פערד און נים אכטענדיג דא־ריף וואס ער האט זיי געהארעוועט אויף א פארס, האט איהם אלץ געקאסט טויזענט דאלאר א טאג אויסצוהאלטען זיי.

אלע מאל דעבלייגען אבער די מיליאנערען געלט צו זייערע פערדלאך. אין 1928 האט הערי סינקלעירס א פערד געוואונען א פרייז פון 450 טויזענט דאָ־לאר און האט אויך געוואונען אנדערע פרייזען. צווישען די מיליאנערען געפינט זיך נים איינער וואס זאל קריגען א "טריל" פון וועטען געלט אויף א פערד. אזא "טריל" האט דער ברייטער עולם וועלכער (מר. ברוען איז אנעוועזענער נים־אידישער צייטונגס־מאן פון אירלאנד, וואס וואוינט איצט אין אמעריקע.)

די לעצטע פאליטישע איבערקערע־ניש אין אירלאנד האט אויסגערופען פיעל מעהר זארג ביי אירלענדער, וואס זענען טויזענטער מייל אוועק פון דעם "עמער־אלד אינזעל", ווי ביי די אירלענדער וואס וואוינען אין דאבלין אדער אין קארק. באזונדערס האט זיך נים גענומען צום הארצען דאס אייריש אידענטום, וואס איז פאראינטערעסירט הויפטזעכליך אין דעם ערציעריישען, קאמערציעלען און אינדו־סטריעלען פארגרעס פון דעם לאנד. און אלץ איז צוגעגאנגען גלאטיג ביז קאס־גרייזן איז ווידער ערוועהלט געווארען אלס פרעזידענט.

די ערקלערונג פאר דער דאזיגער רו־היגקייט אין אירלאנד קאן מען געפינען אין דעם פאקט, וואס די מערהייט פון פאלק אין אירלאנד גופא האט אויפגעגעב־בען די פאליטישע בכא־מעשיות און גיט זיך אפ מיט דער ממשות'דיגער אינדו־סטריעלער און קאמערציעלער אנטוויקלונג, וואס מען ערוואַרט דארט ווען די "שאנאן עלעקטריק סיסטעם" וועט פארענדיגט ווערען.

די אידישע אינדוסטריאליסטען אין אירלאנד זענען נים אין קיין קליינער מאס פארענטוואָרטליך פאר דעם איבערבייט אין דער לאגע. זיי זענען עס געווען די, וואס האבען אנגעפאנגען די עלעקטריק סיסטעם. אין פיעלע שטעדט פון דעם אירלענדישען "פריי־שטאט", וואו עס האט געהערשט א שטילשטאנד, האט די אקטי־וע טעטיגקייט פון די מילען און פאברי־קען אויפגענומענערט די באפעלקערונג און אנטוויקעלט זייערע אינטערעסען, אנ־שטאט זיך צו פארלאזען אינגאנצען אויף די אנארישע (פעלד־ארבייט) מעגליכ־קייטען.

א הויז די אידישע אינדוסטריאלים־טען זענען אויך אידישע ארבייטער וואס האבען געפראגען עדפארונג אין די ענג־ליש מאנופאקטור צענטרען, זעהר פראָ־מינענט אין דער אירלענדישער ארבייטער־באוועגונג. זיי האבען גענומען אויף זיך די פולע פארענטוואָרטליכקייט, וואס די מיטגליעדערשאפט אין דער דאזיגער באוועגונג האט אויף זיי ארויפגעלייגט.

געוויסע מענשען קאנען האלטען, אז עס איז א פאראדאקס צו רעדען וועגען אידען אין פארבינדונג מיט אירלאנד. זיי דארף מען זאגען, אז אידען האבען גע־לעבט אויף דעם "עמעראלד אינזעל" אין משך פון די לעצטע צוויי הונדערט יאר. די גרעסטע טייל אידען וואס וואוינען איצט אין אירלאנד שטאמען אפ פון א גרופע 150 פאמיליעס, וואס האבען זיך באזעצט אין בעלפאסט אין יאר 1846, לויט דעם פארשלאג פון קענינגן וויקטאָ־ריא'ס "פרינץ קאנסארט" (מאן פון הער־שענדיגער קעניגין), וואס האט געזעהן און באוואונדערט די ענערגיע און אינטעלי־גענץ פון אידען אין זיין געבורטלאנד, דייטשלאנד. אין בעלפאסט געפינט זיך דערפאר די גרעסטע אידישע קהלה אין אירלאנד. אין דער דאזיגער שטאדט, וואס איז א פראמינענטער וועלט־צענטער פון דער טעקסטיל אינדוסטריע, זענען, לויט אויסרעכענונגען, פאראן פופצעהן הונ־דערט אידישע פאמיליעס.

אומעטום וואו די קלייערד־אינדו־סטריע אין אירלאנד איז אנטוויקעלט, קאן מען געפינען אידען. די באר־ימטע "אייריש טווידס" איז איינע פון די אינדוסטריעס, וואס האבען געקראגען א באר־ייטענדיג אינ־איז א פראמינענטער וועלט־צענטער פון דער טעקסטיל אינדוסטריע, זענען, לויט אויסרעכענונגען, פאראן פופצעהן הונ־דערט אידישע פאמיליעס.

אומעטום וואו די קלייערד־אינדו־סטריע אין אירלאנד איז אנטוויקעלט, קאן מען געפינען אידען. די באר־ימטע "אייריש טווידס" איז איינע פון די אינדוסטריעס, וואס האבען געקראגען א באר־ייטענדיג אינ־איז א פראמינענטער וועלט־צענטער פון דער טעקסטיל אינדוסטריע, זענען, לויט אויסרעכענונגען, פאראן פופצעהן הונ־דערט אידישע פאמיליעס.

די אידישע אינדוסטריאליסטען אין אירלאנד זענען נים אין קיין קליינער מאס פארענטוואָרטליך פאר דעם איבערבייט אין דער לאגע. זיי זענען עס געווען די, וואס האבען אנגעפאנגען די עלעקטריק סיסטעם. אין פיעלע שטעדט פון דעם אירלענדישען "פריי־שטאט", וואו עס האט געהערשט א שטילשטאנד, האט די אקטי־וע טעטיגקייט פון די מילען און פאברי־קען אויפגענומענערט די באפעלקערונג און אנטוויקעלט זייערע אינטערעסען, אנ־שטאט זיך צו פארלאזען אינגאנצען אויף די אנארישע (פעלד־ארבייט) מעגליכ־קייטען.

א הויז די אידישע אינדוסטריאלים־טען זענען אויך אידישע ארבייטער וואס האבען געפראגען עדפארונג אין די ענג־ליש מאנופאקטור צענטרען, זעהר פראָ־מינענט אין דער אירלענדישער ארבייטער־באוועגונג. זיי האבען גענומען אויף זיך די פולע פארענטוואָרטליכקייט, וואס די מיטגליעדערשאפט אין דער דאזיגער באוועגונג האט אויף זיי ארויפגעלייגט.

אין די לעצטע יאר צוריק, ווען דער געבוי פון דער עלעקטרישער איינריכטונג איז נאך אנגעגאנגען, האט פרעזידענט קאסגרייזן אפגעהאלטען א צאל קאנפערענ־צען מיט פראמינענטע אמעריקאנער, און א גרויסע צאל אידישע נאדעל־ארבייטער זענען געבראכט געווארען פון אנגלאנד קיין דאבלין. ווען די דאזיגע איינגעוואנדערטע ארבייטער פון ענגלאנד האָ־בען זיך באזעצט אין דאבלין, האבען זיי דארט שוין געפונען פיעל אידען, א טייל פון זיי שוין דארטען געבוירענע, און די מערסטע פון זיי כארימט אין דער בייז־נעס וועלט און אין די געלערענטע פראָ־פעסיעס.

די שטאדט קארק בארימט זיך איצט מיט איר אידישען שטאדט־פארוואלטער, אהרן מארקס. דער דאזיגער איר, וואס איז א געווענענע פארוואלטער פון א דע־פארטמענט סטאר, איז איצט דער פאר־וואלטער פון דער דאזיגער וועלט־באריהמ־טער אירלענדישער גריס־שטאדט.

מען דערציילט, אז ווען די ניי־ערוועהלטע אלדערמען פון דער שטאדט האבען אפגעהאלטען זייער ערשטען מיי־טינג אין 1930, האבען געוויסע פאליטי־שענס פארגעשלאגען, אז מען זאל איבער־געבען די געשעפטען פון דער שטאדט צו איינעם "וואס וועט זיי קאנען ריכטיג דורכפירען". דאס, זאגט מען, איז איי־גענטליך געווען א פאליטישער צוג צו שטעלען אין פארלענגהייט געוויסע פאָ־ליטישע מאכערס. עס איז אבער פון דעם ארויסגקומען זעהר א וויכטיגער איינפלוס פאר דער שטאדט קארק. אלע גיבען איצט צו, אז מארקס, וואס האט בעת דער מלחמה זיך אויסגעצייכענט אלס ליוטענאנט אין דעם קענינגליכען אירלענדישען רעגימענט, האט אויפגעטאן זעהר פיעל ביים ארגאני־זירען די געשעפטען פון קארק.

פרעזידענט קאסגרייזן איז איינער פון די אנגעזעהענסטע פריינט פון איר־לענדישען אידענטום, און די, לויט איר צאל, אומויכטיגע, אבער קאמערציעל זעהר וויכטיגע אידישע באפעלקערונג אונטערשטיצט אים זעהר שטארק. ער האט אומעמלט באצייכענט די אידען פון איר־לאנד אלס די "פראגרעסיווסטע און ענער־גישסטע בירגער" פון דעם איירישען פריי־שטאט. ווען מען האט אים פארגעוואר־פען פאר מאכען אזא ערקלערונג, האט ער עפענטליך ערקלערט, אז ער האט גע־מיינט יעדעס ווארט וואס ער האט גע־זאגט.

מען קען כמעט נים געפינען קיין איין אונטערנעמונג אין אירלאנד וואו אי־ן אידישע ביזנעסלייט האבען דאדורך געזעהן פון דער אויפהעבונג פון דער אינדוסטריע, אין דער אויפהעבונג פון דער אינדוסטריע, אין דער אויפהעבונג פון דער אינדוסטריע, אין